

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Aus Augustini de Ciuitate Dei VII 3-5. 11-13. XI 22-23.
27-29, Fragment - Cod. Aug. Fr. 99**

[S.l.], [10. Jh.]

[urn:nbn:de:bsz:31-1039](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-1039)

99
propter quod aliquid fit. quā id quod propter aliud fit. Sicut
entis iudicio multitudinis. facta ē deorū ista selectio. cur dea pe
nerat p̄lata non est. cū propter pecuniam sint artifices multi.
paucorū sapientia ē ista distinctio. cur non p̄lata est ueneri
tū tam longe p̄ferat ratio. ^{si ut saluſterus.} Saltem certe ut ch̄i ipsa fortuna.
tū putant. quae plurimū tribuunt in omni re dominatur. & res
subidine magis. quā ex uero celebrat. obscurat q̄. sitantum & in
ut in remitorio iudicio suo quos uellat celebraret. obscuraret q̄.
& p̄cipuum locum haberet in selectis. quae in ipsos quoq̄
p̄cipue est potestatis. An ut illic esse n̄ possit. nihil aliud & u
na. nisi aduersa putanda ē habuisse fortuna. Sibi ergo aduersa
tū nobiles facient. nobilitata non ē. Gratula. ^{ante} dū istis
uit quā nobilitatis & claritudinis appetitor. & eos diceret fortuna
eos magis ad iniurias. quā ad honores selectos uideret. Nam
tū turbam ipsa ignobilitas texit. ne obruetur opprobriis. Ride
ē. cū eos uideret figmentis humanarū opinionū partitis inter se operib.
of. tamquam in uasculariis uettigaliū conductores. uel tamquam opifices
gentario. ubi in uasculū ut p̄fectū exeat. p̄ multos artifices transit.
p̄fecto p̄si. p̄fecto. Sed alit non putatū est. operantiū multitudini.
Nisi ut singulas artis partes. cito ac facile discerent singuli. ne om̄s
ut ita dicitur difficile cogere eē p̄fecti. Verū tamen uix quis quā
ur deo. quod electorū. qui aliquo crimine famā traxit infamem.
in se uenerat. quāquam quoniam in se notam contumeliae insignis
illū. quod humilia opere descendunt. Istū illorum sub
mina. nunc. De quo quidem non mihi facile quicquā oc
quod ad p̄m p̄. & fortasse talis fuerit. ut innocentiū uix
an orb. flagrant. remotus. saturnū fugiens. benignus excepit.
particulē regnū. ut & iā ciuitates singulas conderent. Isterian.

aus: Aug. 121

Aug. 121 VII 3/24511

numfacientes. An forte uoluerunt ut quo plurimi disselecti epuber
pettando amiserant frontem. quanto iste innocentior esset. tanto
appareret. Sed ipsorum potius interpretationes phisicas a
turpitudine miserrimi erroris. uelud altioris doctrinae signa
nantur. Primum eas interpretationes sic uarro comendat. uelud
simulacra deorum & insignia ornatusq. finxisse. Quae cum deum
sent. hi qui audissent doctrinae mysteria. possent animam mundi
eius id est deos ueros animo uidere. Quorum qui simulacra specie
cerunt. hoc uideri secutos quod mortaliu animas quae est incorporea
simillimus est immortalis animi. tamquam si uasa ponerentur ex
deorum deorum. & in liberi aede. enophoru sisteretur. qd significat
quod continet id quod continetur. Itaque simulacrum quod forma habet
na significari anima rationale. qd de uelut uase natura ista soleat
caus nature deum uolunt ee al deos. Haec est mysteria doctrine quae
doctissim penetrauerat. unde in luce ista profertur. Sed o homo ac
nuministis doctrine mysteris illa prudentia perdidisti. quae tibi sobrie uis
hi qui primis populis simulacra construeret. & metum demperunt cuius
re addiderunt. castiusq. deos sine simulacris ueteres obseruasse romanis
tibi fuerit auctores. ut haec contra posteriores romanos dicere auderes.
illi antiquissimi simulacra coluissent. fortassis totu istu sensu de simulacris
sticuendis inter emissent. Veru timoris silentio pmeres. & in huius com
ciosis uanisq. figmentis mysteria ista doctrine loquatur & elatius pro
Anima tua tam tam docta & ingeniosa. ubi temultu dolem phaec myster
ne ad deum summu id est a quo factae non eum quo factae. nec cuius portio se
ditio est. Nec quae est omnium anima. sed qui fecit omne anima. Quae
trane anima sit beata si eius gratiae non sit ingrata. nullomodo
nre. Veru ista mysteria doctrinae qualia sunt. quanti que per se de qu
ostendent. fatetur uerum uir iste doctissim anima mundi a parte

causae rerum atque primordia. propter quas res unum mundum duos de
uoluerunt. iouem atque ianum. Quam continere mundum. & manam dare
alibus. Nec tamen propter haec opera duo tam longe uiterse. uel & dig
diuersa duo diuesse compulsi sunt. Sed unus iuppiter. propter illud.
us. propter hoc ruminus appellatus est. Nolo dicere quod animalibus manam
sugentibus; magis iunone potuit dicere quam ioue. praetera cum esset & iam di
na. quae in hoc opus adiutorium illi famulatum ue preberet. Cogito enim posse res
et ipsa iunone nihil aliud esse quam ioue. sed in illos ualere soram uersus ubi
est. Iuppiter omnipotens regum et regumque deum progenitor generatrixque deum. Quare ergo
se & ruminus. cum diligentius fortasse querentibus; ipse inueniat esse & illa
si enim maiestate deorum recte uidebat et indignum ut in una spica alter ad carum
uli. At ad folliculi pertineret. quanto est indignus una re infima. id est ut manis
animalia deorum potestate curari. Quorum sit unum iuppiter rex ipse cunctorum & hoc agat
atque cum coniuges sua sed cum ignobili nescio quarumina. nisi quia ipse est & ipsa
Ruminus fortasse pro sugentibus; maribus. Ruminus pro feminis. Dicere quippe noluisse
ioui femininum nomen imponere. nisi & in illis uersibus progenitor generatrixque diceretur.
et eius alia cognomina legere. Quod & iam pecunia uocaretur. quae deam inter illos
regularios inuenimus. & in quarto libro commemorauimus. Sed cum & mares & feminae
ant pecuniam. cum non & pecunia & pecunius appellatus sit. sicut ruminus & ru
sipsi uiderint. Quae uero eleganter ratione huius nominis reddiderunt.
pecunia inquit uocatur. quod eius sunt omnia. Omnia nam rationem
in nominis. Immo uero ille cuius sunt omnia. uilissime & contumelio
ne pecunia nuncupatur. Ad omnia enim quae caelo & terra continen
tur quae est pecunia. in omnibus omnino rebus. quae ab hominibus nomine
nae possidentur. Sed in mirum hoc auaritia ioui imposuit. ut quis
amat pecuniam. Non quemlibet deum. sed ipsum regem omnium sibi
re uideatur. Longe autem aliud esset. si diuitis uocaretur.
id namque sunt diuitiae. aliud pecunia. Nam dicimus diui

Just.
f. 27

Aug. 22. VIII. 2. 25. 10. 25.
1. 1. 1. 1.

Aug. 22.

... quoniam nullam malitiam... in suo quodam contrario ex
 actione propagantur principione uolunt accipere istam causam creationis
 rerum ut bonus diceretur & bona credentes eum potius adhaerere mundana mo-
 ra rebellantibus aduersum se malis repellendis extrema necessitate perductu
 suamque naturam bonam... creando superandoque miscuisse quantum primum
 & crudelissime captiuatum & oppressum labore magno uix mundum ac liberum non
 timentot... sed quod eius non potuerit ab illa inquinacione purgari. Tegmen ac
 uinculum futurum hostis uicti & inclusi. Sicut enim manichei non desperent
 uel potius insanirent si dicitur uis uicti est. Incommutabilem atque omnino incor-
 ruptibilem crederent. Cui nocere nullatenus possit. Animam uero quae uolunta-
 tem utari in deterius & peccato corrumpi potuit. Atque ita incommutabilis ueri-
 tatis luce priuari. Non di partem nec eius naturae quod est. sed ab illo conditum
 longe impari conditorum christi in a sanitate sentirent. Sed multo est mirandum
 implus quod etiam quidam qui unum nobiscum credunt omnium rerum esse
 principium. Nulleque naturam quae non est quod dicitur est. nisi ab illa conditorum esse non
 posse noluerunt tamen istam causam fabricandi mundi tanquam bonam ac simplicem
 bene ac simpliciter credere. ut dicitur bonus conderet bona. & essent post bona. uae non
 essent quod est deus. bona tamen quae non facerent nisi bonus deus. Sed animas di-
 cunt non quidem partes dei sed factas ad peccasse. a conditore recedendo. & di-
 uersis progressibus produerunt peccatorum. a caelis usque ad terras diuersa
 corpora quasi uincula meruisse. & hunc esse mundum. eamque causam mundi
 fuisse faciendi non ut conderentur bona. sed ut mala cohiberentur. Hinc ori-
 genes uere culpatur. In libro enim quos appellat per archon. id est de princi-
 pus. hoc senit hoc scripsit. ubi plus quam dici potest. Miror hominem in ec-
 clesiasticis literis tam doctum & exercitatum non attendisse primum quam
 hoc esset contrarium scripturae huius tantae auctoritatis intentioni. quae per
 omnia operandi subiungens. Et uidetis quia bonum est. completisq; omnib.
 inferens. & uidetis deus omnia quae fecit. & ecce bona ualde. nullam aliam causam
 faciendi mundi intellegi uoluit. nisi ut bona fierent ab uno deo. ubi sine modo
 peccasset tantummodo naturis bonus esset. ornatus mundus. & plenus & quia

Aug. C. d. III. 22. p. 135

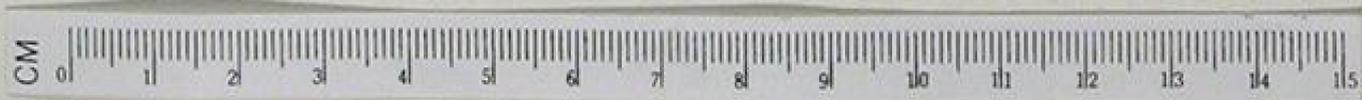

34
peccatum est. non ideo cuncta sunt impleta peccatis cum bonorum longe maior nu-
merus in caelestibus si uenaturae ordinem seruet. Nec mali uoluntas. qui uenaturae
ordinem seruare noluit. Ideo iustidi leges omnia bene ordinantis effugit. quoniam sicut
pictura cum colore nigro suo loco posita. Ita uniuersitas rerum. si quis possit intueri
etiam cum peccatoribus pulchra est. quamuis per se ipsos consideratos sua deformitas
turpet. Deinde uidere debuit originis & quicumque. ita sapient. si haec opinio uera
est. mundum ideo factum. ut animae pro meritis peccatorum suorum tanquam
ergastula quibus paenitentiae. includerentur corpora acciperent. superiora &
leuiora quae minus. inferiora uero & grauiora quae amplius peccauerunt.
Daemones quibus deterius. nihil est terrena corpora. quibus inferius & grauius
nihil est potius quam homines etiam bonos habere. Nunc uero ut intellegeremus
animarum merita non qualitatibus corporum esse pensanda. Aeternum pessi-
mus daemon. homo autem & nunc licet & malus longe minoris. mitioris que
militiae. & certe ante peccatum tamen laetum corpus accepit. quid autem
fruitus dici potest quam uisum solem. ut in uero mundo unus esset. non de cor-
porum pulchritudinis. uel etiam saluti rerum corporalium consuluisse artificem deum.
sed hoc potius euenisse quia una anima sic peccauerat. ut tali corpore merere-
tur includi. Ne per hoc sic contigisset. ut non una sed duae. immo non duae
sed decem uel centum. similiter aequaliterque peccassent. Centum soles habe-
ret hic mundus. quod ut non fieret. Non opificis prouisione mirabili ad re-
rum corporalium salutem decoremque. consultum est. Sed contigit potius
tanta unius animae progressionem peccantis. ut sola corpus tale mereretur.
Non plane animarum de quibus nesciunt quid loquantur. sed eorum ipso-
rum qui talia sapient multum longe a ueritate. & merito est deridenda pro-
gressio. Haec ergo tria quae superius commendauimus. Cum in uera quaeque
creatura requiruntur qui seam fecerit. per quid fecerit quam fecerit. ut
respondeatur. Quod per uerbum quod bona est utrum alia uel in mystica.
nobis ipsa trinitas intuetur. hoc est pater & filius & spiritus sanctus. An quid oc-
currat quod in hoc loco scripturarum ad accipiendum esse prohibet. multi
sermones est questio. nec omnia uno uolumine ut explicemus surgendum est.

contingere nequeunt quia mensura quod in modo radatur. ut de his omnibus
recte iudicare possimus. nam in quibus tamen capimus in tantum id possimus.
Verum tamen inest in sensibus in rationalium animalium & scilicet in nullo
modo. Aut certe quod in sententia est similitudo. Cetera autem rerum corporaliu
non quasi sentiant. sed quasi sentiuntur. sensibilia nuncupata sunt. Quorum in ar
bitris hoc simile est sensibus quod aluntur & agunt. Verum tamen & haec & omnia
corporalia latent in natura cuius habent. sed formae quas quibus mundi huius. u
sibilis feruetur formosae est sentiendus sensibus praebent. ut pro eo quod nosse non
possunt. quasi in nosse uelle uideantur. Sed nos ex sensu corporis ita capimus.
ut de his non sensu corporis iudicemus. Habemus enim aliud interioris hominis
sensum ista longe praestantior est quod uisita & non uisita sentimus. Iustia per intelle
gibilem speciem. In iustia per eius prouationem. Ad huius sensus officium non accit
pupille. non foramen auriculae. non spiramentarium. Non gustus faucium. n
ullus corporeus tactus accedit. In uisita & e. & hoc nosse certissimum. & haec amo. atq
me amare similiter certissimum. sed de duobus illis essentia salic & notitia. quantum
amantur in nobis & quem admodum etiam in ceteris rebus quae infra sunt eorum re
peritur. & si differens quaedam tamen similitudo quantum suscepti huius operis
ratio uisita est postulare satis diximus. De amore autem quo amantur utrum & ipse
amor ametur. Non dictum est amatur autem. & hinc probamus quod in hominibus
qui rectius amatur. ipse magis amatur. Neque enim uir bonus merito dicitur qui scit
quod bonum est. sed qui diligit. Cur ergo & in nobis ipsis non & ipsum amorem
nos amare sentimus quo amamus. quicquid boni amamus. Est enim & amor
quo amatur & quod amandum non est. & istum amorem odit in se qui illum
diligit quod amatur quod amandum est. Possunt enim ambo esse in uno homi
ne. & hoc bonum est homini ut illo proficiente quod bene uiuimus. ista deficit
quod male uiuimus. donec ad perfectum sanetur & in bonum commutetur omne
quod uiuimus. Si enim pecora essemus carnalem uitam & quod secundum sensum
eius est. amaremus. idque essent sufficienti bonum nostrum. & secundum hoc cum esset
nobis bene nihil aliud quaereremus. Item si arbores essemus nihil quidem sen
tientem motum. amare possemus. Verum tamen id quasi appetere uideremur.

Aug. C. D. II c. 27 p. 443, 9.

144
quo feracius essemus uberiorisq. fructuosae si essemus lapides uel fluctus. aut uentum
uel flamma. uel quid eiusmodi. sine ulla quidem sensu atq. uita. non tamen nobis
deesset. quasi quid non nostrorum locorum. atq. ordinis appetitus. nam uelut
amores corporum momenta sunt ponderum. si uel deorsum grauitate siue sur-
sum leuitate nitentur. Ita enim corpus pondere sicut animus amore fertur quo
cumq. fertur. Quinigitur homines sumus ad nr̄i creatoris imaginem creati. cuius ē
uera aeternitas. aeterna ueritas. aeterna & uera caritas est. quae ipsa aeterna & uera
& caritas trinitas. neq. confusa. neq. separata. In his quidem rebus quae infra nos sunt.
qm̄ ipsa nec aliquo modo essent. nec aliquas specie continerentur. nec aliquem
ordinem. uel appetere. uel tenerent. nisi ab illo facta essent qui summe ē qui sum-
me sapiens est. qui summe bonus est. Tanquam per omnia quae fecit mirabilis sta-
bilitatem currentis quasi quae aedum eius. alibi magis alibi minus. In pressa uestigia
colligamus. In nobis autem ipsi se uis imaginem contuentes. Tanquam minor ille euan-
gelicus filios ad nos metipso reuersi surgamus. & ad illum eamus a quo peccando re-
cesseramus. Ibi esse nostrum non habebit. mortem ibi nosse nostrum non habebit er-
rorem. ibi amare nostrum non habebit. offensionem. Nunc autem in uia ista qua
uiscerata tenemus. nec aliter credimus testibus. sed nos ipsi praesentia sentiamus.
atq. interiore ueracissimo cernamus aspectu. Tamen quoniam diu futura. uel utrius-
numquam de futura & quosimale quo autem si bene agitur peruentura sint. qm̄
per nos ipsos nosse non possumus alios hunc testes uel quaerimus uel habemus. De
quorum fide. cur nulla debet esse. Dubitatione non est iste sed posterior erit dili-
gentius differendi locus. In hoc autem libro de ciuitate teque uenit peregrinatur
in huius uita mortalitate sed in mortalis semper in caelis est. Id est de angelis sc̄is
de coherentibus qui nec fuerunt unquam nec futuri sunt desertores. Inter quos &
illos qui aeternam lucem deserentes tenebrae facti sunt. d̄m̄ primitus diuisisse uim.
diximus illo idiuuante quod coepimus ut possumus explicemus. Illi quippe angeli
sc̄i non per uerba sonantia d̄m̄ discunt. sed per ipsam praesentiam immutabilis ueri-
tatis. hoc est uerbum eius unigenitum & ipsum uerbum & patrem & eorum sp̄m̄ sc̄m̄
cumq. ē in separabilem trinitatem. singulisq. in ea personae ē unam substantiam
& tamen non omnes tres deos ēē sed unum d̄m̄ ita nouerunt. ut eis magis ista quam nos.

39445/32 2

